

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo l gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino sprejema 1. Krajec v Novem Mestu, dopise pa uredništvo.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Izabela.

Ko je Krištof Kolumb pred 400 leti Ameriko odkril, našel je tam vže vinsko trto. Tamna ameriška vinska trta se je pa razločevala v marsičem od evropskih trt, kakoršne je bil Kolumb vajen videti na Italjanskem ali pa Španskem. Za to je pripeljal, ko se je zopet v Evropo vrnil, med drugimi ameriški rastlinami itd. tudi nekoliko ameriških trt s seboj na Špansko. Po tadajšni španski kraljici Izabeli, katera je Kolumbu pripomogla, da je dobil ladje, s katerimi se je napotil iskat Ameriko, imenovali so novo ameriško grozdje v obče Izabela. Pod tem imenom, pa tudi še pod drugimi, kakor: labruska, katanija, kadavba, se je razširila ta trta po celi Evropi. Razširila se je tudi po slovenskih vinorodnih krajih in tukaj še pod drugimi imeni kakor: dišečka, smrdečka, amerikanka itd. Razširila se je ta trta tudi po Dolenjskem, in sicer

v posebno veliki meri v vinogradih pri Mirni peči, osobito v tako zvanem Golobinjeku. Dolgo dolgo časa, reči smemo, da skoraj skozi 350 let, sadila se je ta trta zelo povsod le v prav majhni meri. To bolj zaradi njene nenavadnosti, kakor pa iz kakega drugega nagiba, osobito ne iz gospodarskega. Še le ko se je zapazila v južnih vinorodnih deželah, kakor na Italjanskem, Goriškem, južnem Trolskem itd. da ta trta trtnim boleznim kakor: grozdni plesnobi (oidium Fucheri) in pa strupni rosi (peronospera iaticola) veliko bolj kljubuje, kakor pa vsaka druga domača trta; so se lotili vinogradniki pomnoževati jo v veliki meri, iz gospodarskega nagiba. Na Dolenjskem je pa postalo hrepenenje po tej trti še le v zadnjih treh letih prav živahno; pravi lov na njo je nastal, in to vsled trtne uši. Vinogradniki Šentjernejske, Kostanjeviške okolice, sploh naši Podgorci, katerem je trtna uš združena s peronospero vinograde vže večinoma uničila, iščejo jo vže kar strastno, in plačujejo kaj drago. Cele vozove ključev se je speljalo vže iz Golobinka skozi

PODLISTEK.

Slovo kralja francoskega Ludovika XVI. od svoje družine.

(Po Vaterland-u Flijaron.)

Pred sto leti je razsajala na Francoskem grozna prekucija. Bogu in veri odtujeni učenjaki, brezverski modroslovci so začeli slepiti ubogo prosto ljudstvo. Razlagali so poljudno svoje nazore in razširjali krive nauke po leposlovnih knjigah in znanstvenih listih. In to je tako daleč seglo Francozom v srca, da so se jele širiti očitne nesramnosti, katere so imele svoj konec v potokih krvi. Po glavnem mestu Parizu so razsajali krviželjni brezhlakniki. Napovedali so boj Bogu in kršnanstvu in slednjič umorili — svojega kralja. Ne bom popisoval kako je blagi Ludovik XVI. iskal pomoči pri skupščini in koliko je moral prestat od surovega ljudstva, ki je svojega dobrega vladarja samo zasramovalo. Hrepenelo je po ljudovladi, vničiti kraljevo moč in dobiti gospodstvo

v svoje roke. V ta namen so vse nezgode in nesreče državi zvrgli na kralja, češ, da je samo on vsega tega kriv. Sklicali so zborovanje, kjer naj bi se odločilo, kako naj bode kralj kaznovan. Nekateri so glasovali, da naj se umori, drugi, da naj se dene v ječo za vse življenje, konečno se je pa sklenila — smrt. — Ganljivo je, kako se je poslavljaj blagi vladar od kraljice Marije Antonije, od svoje sestre kraljičine Elizabete in od svoje hčerke in sinka. Sledeče vrstice naj podajo ta prizor tudi našim bralcem, da spoznajo vsaj nekoliko blago srce nesrečnega kralja, kateri je moral svoje življenje darovati zaradi zaslepljenosti ljudstva.

Dolgo je bil že zaprt Ludovik in nesrečna družina je zvedela še le 20. januarija, toraj komaj dan poprej, da bo umorjen, ko so vže raznašalci časopisov upili po ulicah in naznanjali to novico. Dovoljeno jim je bilo, da so se poslovili od njega. Njegov spovednik, duhovnik Edgeworth (Edžvard) je bil v sobi. Poprosi ga vladar naj nekoliko odide, ker bi njegova navzočnost preveč vžalostila došle

Novomesto-Kandijo proti Št. Jerneju. Ob tržnih dnéh se vidi v Novem Mestu prav živahna barantija, dasi v veliko manjši meri z bilfami, to je ukoreninjenimi trtami. In po kakih nezaslišanih cenah jih ne prodajajo oziroma kupujejo? — Vsak ključ stane krajcar do dva krajcarja, vsaka bilfa pa 5, 10, da še celo do 15 kr! In zakaj ne prodajo bolj tako strastno ravno po tej trti? Kakor vže rečeno, trtna uš jim je uničila vinograde, zdaj pa slišijo, da se more ameriška trta saditi, ker te trtna uš ne uniči. No izabela je pa ameriška trta, torej po nji. Kolikokrat nismo vže v „Dolenjskih Novicah“ pisali, da izabelo trtna uš ravno tako uniči, kakor našo domačo, le nekoliko pozneje. Ako na primer kedo domače trte in izabele h krati v nov vinograd zasadi pa uš zaide vanj, domače mu bode uničila trte, recimo v treh letih, izabelo pa v petih, to pa čisto gotovo. V knjižici, katero je spisal vojta R. Doléne na Grmu pod naslovom: „Kako rove ameriške vinograde zasajati, da jih trtna uš u ičiti ne more“ in katero je veleslavni deželni odbor v več tisoč iztisih brezplačno po Dolenjskem razširil, je rečeno tudi jasno, da izabela trtni uši ne kljubuje. Pa vse zastonj, vse nič ne pomaga, ljudje jo le strastno iščejo, pretirano drago plačujejo, ter sade. Ali ljudje božji, čemu pa to, čemu si delate nehasljivih stroškov? — Dajte si vendar dopovedati, da je izabela jedna tistih ameriških trt, katero trtna uš ravno tako uniči, kakor vsako našo domačo. To je bilo vže dokazano čestokrat na dostih krajih, najboljše pa še v Klosterneuburgu. Poslušajte! Nekdajšni tamošni poskuševalni vinograd je bil razdeljen po kaj dolgem

kolovozu v dva dela. Ob tem kolovozu je bilo zasajenih na desni in levi strani več sto raznih evropskih trt. Vsaka trta je bila druge sorte, vse skupaj, speljane so pa bile po žici (dratu) v podobi lope (brajde) lepo kviško. Na jednom koncu kolovoza so bile zasajene v podobi velicega kroga same izabele, in sicer tako, da jih je rastlo ob visokem stebru središča kakih 6, ob obvodu kroga pa zopet ob nižjih stebrih kakih 26. Iz nižjih obvodnih stebrov so bile napete posamezne žice v podobi okrogle strehe na srednjega visokega, in po vseh so bile napeljane kviško trte izabele, katerim so prav dobro gnojili, da bi bujnejše rasle. Kar krasota je bila gledati to iz samih izabel narejeno lopo, pod katero se je lahko z vsakim vozom obrnilo. — Osobito še na jesen, ko je na njej toliko grozdja viselo, da ga je žica komaj zdrževala. Leta 1870 se je prikazala v poskuševalnem vinogradu trtna uš. V dobrih treh letih ni bilo ne v vinogradu nad kolovozom, ne v vinogradu pod kolovozom, ne na brajdi ob kolovozu samem več zdrave trte najti, le izabele okrogle lope na koncu so se še branile. V petem letu po nastanju trtne uši ugasnile so pa tudi vse izabele. Pa kaj je treba v tako oddaljeni Klosterneuburg segati po dokazih, da izabela trtni uši ne kljubuje, vsaj jih imamo vendar prav blizo doma. Gospod baron Gagern v Mokricah pri Čatežu je imel skorej tikoma gradu lep velik vinograd Rajec imenovan. V tem vinogradu je bila zasajena ob kolovozu dolga lopa samih izabel. Rajec je uničila trtna uš, pa tudi o izabelni lopi ob kolovozu ni pustila ne duha ne sluha.

ženske. Slaba svetilka viseča ob stropu razsvetljuje sobo. Na mizi stoji steklenica vode in kupica. „Prinesite nekoliko čiste vode,“ poprosi vladar strežaja, „kajti, če bi kraljica to sparjeno vodo pila, bilo bi jej gotovo slabo!“ Popolno je ohranil samozavest, dasiravno je moral veliko trpeti v tem trenutku

O polu 9. se odpro vrata, v sobo stopi kraljica vodeč malega sinka za roko, njej ste sledili hčerka, kraljičina Marija Terezija in kraljeva sestra Elizabeta. Vsi so objeli drug drugega. Pol ure ni nihče mogel dati glasu od sebe — prevelika žalost zapirala jim je sapo in to peče, saj:

Ni hujšega gorja na sveti
Kot so zadušene solzé,
Ko jim na dan ni dano ureti,
Pekoče padajo v srcé.

Naposled vlile so se jim solze po obrazu in tako strašno so jeli jokati, da se je slišalo skozi debelo zidovje njihovo zdihovanje. Zdaj jim je bilo nekoliko lažje. Menili so se dobro uro. Vseli so se vsi, le mali kraljevič je stal med no-

gami svojega očeta. „Kako je bil spremenjen“, pravila je pozneje njegova hčerka. „Jokal je radi žalosti nad nami in ne iz strahu pred smrtjo. Pravil je mojej materi smrtno obsodbo in opravičeval je brezbožnike, kateri so ga dali umoriti. . . Bratu je dajal lepe nauke in še posebno priporočal, da naj tudi on odpusti morilcem. Na to je naju blagoslovil. In da bi svojemu sinu še globokejšé vtisnil to v srce, posadil ga je na svoje koleno in mu dejal: „Ljubi moj sinko! Slišal si, kar sem ti ravno rekel. Toda pomisli, da je prisega še nekej svetejšega kot gole besede, zatorej prisezi s povzdignjeno roko, da bodeš izpolnil zadnjo voljo svojega očeta in se nikoli ne maščeval nad sovražniki!“ — Bratec uboga in solzé ga polijo. Ta ubogljivost malega mojega bratca je nas ganila, da smo začeli vnovič jokati. — Kako lep izgled, da tudi mi odpustimo svojim razžalnikom!

Ob ¼11. je kralj vstal, vsi drugi so šli za njim. Kraljica ga je prijela za roko, objela ga in komaj je mogla še govoriti, držeč z drugo roko malega kraljeviča, katerega je pritiskala na

Torej dolenski vinogradniki, opustite vendar brezkoristno zasajanje te trte, in sezite po drugih ameriških, katere istinito trtni uši kljubujejo. Sezite ako nočete ameriške trte, še le z domačimi sortami cepiti, po takozvani jorkmaderi. Ako hočete pa ameriške trte z domačimi cepiti, pa po ripariji, solonis, rupestris.

Kako se ljudstvo ostrupljuje?

Državni zbor se je posvetoval pred kratkim o postavi zoper ponarejanje živil. Kako potrebna je taka postava, kako silno potreba, da bi se ostro izvrševala, kažejo naj ti-le resnični podatki.

Ni še dolgo tega, ko se je zbralo na Dunaju 1118 avstrijskih lekarnarjev (apotekarjev) iz različnih dežel. Govorili so med drugim tudi o tem, kako se ponarejajo živila. Strašno je čuti, kar so o tem povedali možje, ki svojo reč gotovo dobro umejo.

Liberalna prostost v obrti in trgovini je prišla vže tako daleč, da ne ponareja in ne pači le blaga sploh, ampak da moramo navadna živila sploh drago plačevati, a dobivamo mesto poštenega blaga prav pogosto ponarejeno, zdravju škodljivo — strupeno. Prav dobro je običal neki poslanec vže pred leti ponarejanje živil s temi-le besedami: štiri muhe prijateljice so zletele skupaj na ostanke kosila. Prva je jela od ostankov nudeljnov in poginila je radi pikrinske kisline, s katero je prodajalec nudeljne rumeno pobarval, druga se je vsela na sladkor in je poginila, ker je trgovec primešal sladkorju sprijene moke, katero je bil „popravlil“ s kuprenim vitrijolom; tretja se je

lotila piva v kaptci in je poginila radi mušjega strupa, pivovar namreč je bil dal pivu mesto hmelja vode, v kateri je vrel kvasia-les. Iz obupnosti, ker so jej poginile tri prijateljice, se je vrgla četrta muha na ostrupljen papir za muhe (Fliegenpapier) ter srkala kar je mogla — ali ni poginila, ker tudi ta papir je bil pokvarjen.

Apotekarji na Dunaju so preiskali l. 1891 in 1892 532 živil; med njimi je bilo ponarejenih 200. Sirovo maslo (puter) in maslo, ki se je prodajalo za pravo, je bilo med 72 slučaji ponarejeno 23krat z margarinom, svinjska maščoba pa s kuhanim krompirjem in natronskim lugom. Kakao je trikrat imelo mnogo pepela v sebi. Pri klobasah so našli šestkrat škroba (štirko) in sicer enkrat 12 odstotkov. Različne dišave so bile med 29timi 22krat pokvarjene; v papriki je bil neki kamen, v popru in cimetu moka z krušnimi drobtinami, rež, proso pa tudi mineralske tvarine. Prav potrebna je postava, da se naj dišave nikdar ne prodajajo razdrobljene. V medu so dobili surov sladkor in ilovico. Kava je bila dvakrat umetno barvana; zmlela pa je imela v dveh slučajih strupene tvarine v sebi. Moko so poskušali 48krat in jo našli ponarejeno 26krat! Kruh 19krat — pa je bil pokvarjen 7krat — in sicer dostikrat s strupenimi dodatki. Tudi mleko je bilo dostikrat ponarejeno. Med 34 vini jih je bilo 29 ponarejenih; med 22 vrstami žganja pet.

Tako in še huje se godi. Da dosti daleč je privrela liberalna, neverska svojat, ki hlepi le po denarju in ne pozna ne vesti ne vere. Povemo le še, da so v Trstu spustili pred nedavnim 500 hektolitrov vina v morje, ker so oboleli vsi, ki

da se ne boš nikoli zmaščeval nad krvoločniki!“ Žalostna ga je poljubila in slekla, sama pa se kar oblečena vlegla k počitku, kjer je celo noč zdihovala.

Zjutraj zgodaj je bila visoka gospa že na nogah, pričakujoč, da jo pridejo kmalu poklicat k zadnjemu slovesu. Čakala je in čakala, upala, da pride zdaj pa zdaj kdo po njo — toda nesrečnica je zastoj slušala na korake, nihče ni prišel.

Kralj se je vlegel ob polu 1. k počitku in takoj sladko zaspal. Ob petih je vstal, se oblekel, bil kleče pri sv. maši in prejel iz rok svojega spovednika sv. obhajilo. Ko je opravil, izročil je strážaju še nekatere spominke za sina, za ženo in za druge in pristavil: „Recite tudi moji sestri, kraljici in mojima otrokoma, da sem jim sicer obljubil se danes še enkrat od njih posloviti, toda prihranil sem jim nekoliko žalosti, katero bi bili občutili pri ločitvi. — Težko mi je ločiti se od njih, ne da bi jih še enkrat poljubil.“ — Debele kaplje so se mu vrnile po licu. „Izročite jim vi moj zadnji pozdrav! —

svoje srce. Mali sinko je držal z desno roko kraljevo in z levo kraljičino roko, vedno ju poljublajoč in roseč s solzami. Sestra Elizabeta se je oklenila kraljevega telesa, hčerka kraljičina Terezija pa je držala malega bratca za roko in povzdigovala svoje roseče oči proti nebesom. Kralj je velikodušno prenašal vse to. Poprosil jih je, naj odidejo, rekoč: „Saj se vidimo zopet jutri ob 8. uri.“ — „Obljubiš!“ zaklicala je kraljica Marija Antonija in vsi so z jednim glasom spremenjali to vprašanje. „Zakaj ne ob 7. uri?“ pristavi kraljica. „Torej ob 7. uri“ pravi kralj, „z Bogom“. Dejal je pa te besede tako milo, da se je vsem žalost še povišala. Poljubil je še enkrat vse in dejal „z Bogom,“ odhajajoč v drugo sobo. — „Oh, kako me je vse to ganilo!“ dejal je spovedniku Edgeworthu. „In pri tem morajo še moji ljudje toliko pretrpeti zaradi ljubezni do mene! — Bodi vse pozabljeno!“

Jokaje je zapustila kraljeva družina ječo. Kraljica je komaj šla in ko pridejo v sobo, zakliče svojemu sinu: „Oh obljubi še meni, dragi moj,

so ga pili. Da, ostre postave zoper ponarejanje živil nam je treba. Dajte nam jo kmalo!

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Naši bratje na Koroškem so veličastno obhajali 50 letnico sv. Umeta ter s tem pokazali, da jim je vera katoliška draga svetinja. Sploh moramo reči, da vrlo katoliško slovensko gospodarsko društvo na Koroškem dela neumorno za vzbudo in prospah tamošnjih naših rojakov. Naš rojak gospod Štupar pa podučuje koroške kmete v milej maternej besedi na shodih, kako naj skrbé za boljše blagostanje, umneje obdelovanje zemlje. Le vrlo naprej, tudi na Koroškem more slednjič posijati zlato solnce.

Državni zbor je sprejel postavo zoper ponarejanje živil (jedi in pijače.) Nadejamo se, da nam ta postava prinese obilo koristi — zlasti še vinorejcem. V Trstu bodo imeli volitve za mestni in deželni zbor. Slovenci pridno delajo, da sprayijo kaj svojih ljudi v zbor. Treba je; lahoni so vže tako predrzni, da presega vsako mejo: Italija jim je draga, a naše Avstrije ne marajo.

Štajarski deželni zbor je začel svoja posvetovanja 6. aprila. Kranjski in Goriški se pričneta 20. aprila — Korošci pa menda letos ne bodo zborovali

Na Češkem vedno vre. Mlado in Staročehi so si v lasch. Mladim je vsako sredstvo dobro, samo da bi zmagali pri volitvah, zlasti še v

Bilo je okrog devete ure, ko pride poveljnik Santerre z oboroženimi stražarji v ječo. „Samo še trenotek! prosi kralj, poklekne, se priporoči Bogu in prejme od duhovnika Edgewortha blagoslov. Na to vstane, poda poleg sebe stoječemu uradniku oporoko (testament), da bi jo izročil ženi. Toda ta se nad njim surovo zadere: Nisem prišel po Vašo oporoko, tem več po Vas, da Vas popeljem na morišče! Tu pristopi drugi in vzame oporoko. Na to vzame kralj klobuk in reče: „Zdaj pa pojdimo!“ Še enkrat se je ozrl na okna. Za katerimi so tičali žena, sestra in otroci, jokajoč za njim in k Bogu moleč za morilce. —

Pred Templom* je stala kočija, v katero se je vsedel kralj in spovednik z stražarji. Povsodi je bilo polno vojakov, ker so se bali, da ne bi prišel kdo in skušal kralja oprostiti.

Ob desetih so se pripeljali na morišče, kjer je stal velik oder in na tem giljotina*. Med potjo

glavnem mestu Pragi, kjer imajo doslej večino Staročehi. — Govori se, da odstopi češki namestnik grot Thun. Sprl se je jako s pra-kim mestnim zastopom.

Naši Ogri so vedno bolj ošabni. Ni jim dosti, da tlačijo Slovake in Rumune, da pritiskajo Hrvate — sedaj se vzdigajo vže zoper skupno vojsko, zahtevaje svojo posebno madjarsko. „Napuh hodi pred padcem“, uči sv. pismo in spričuje skušinja.

Kaj je novega po širokem svetu?

Na Srbskem je dobila radikalna stranka pri volitvah toliko glasov, da vladi prijazna liberalna ni imela večine. Vlada si je pomagala s tem, da je razveljavila nekaj radikalnih volitev pa kar namesto njih poklicala liberalce, ki so dobili manjšino. Bode-li donášalo tako ravnanje dober sad, je pač drugo vprašanje.

Bolgarski knez Ferdinand Koburški je odpoštoval z materjo na Italijansko po svojo nevesto. Mudil se je nekaj dni na Dunaju, kamor ga je spremila tudi večina njegovih ministrov. Sprejeli so ga na Dunaju jako prijazno, kar pa Rusiji nič kaj ne ugaja.

Na Francoskem je ministerstvo odstopilo. Imeli bodo Francozi kmalu nove volitve.

Stari vrli minister angležki Gladstone si jako trudi, da bi priboril zatiranim Ircem pravico do posestva zemlje, ali kaj težavno stanje ima. Bogataši ščujejo ljudstvo zoper Gladstona. Gladstone trdi, da je sramotno za Angleže, da z Irci tako ravna. Upati je, da mož zmaga.

je kralj pobožno molil; mirno je stopil na morišče, svest si svoje nedolžnosti. Rabeljni so ga obstopili, da bi ga slekli, toda on se je kar sam slekel. Pristopili so zopet k njemu, da bi mu zvezali roke, a kralj se je branil in nejevoljen rekel: „Storite, kar hočete, le zvezati se ne dam!“ Na to pristopi k njemu spovednik in ga prigovarja, naj uboga, ker bo tako še bolj podoben Izveličarju, katerega so tudi zvezali. Zvezan stopi na oder in z močnim glasom vsklikne: „Stojte bobnarji!“ Osupnjeni vojaki umolknejo in kralj nadaljuje: „Francozje! Umrl bom nedolžen, akoravno ste me obdolžili hudih krivic. Odpuščam vsem, kateri so krivi mojega umora, a prosil bom Boga, da ne bi Francija nikdar trpela zaradi krvi, katero boste prelili. Ti pa nesrečni narod...! Zadnjih besedi ni mogel več izreči; kajti poveljnik Santerre pridirja in se zadere nad bobnarji, da naj bobnajo. Rabeljni zgrabijo kralja, ki položi svojo glavo pod giljotino, duhovnik mu da še enkrat blagoslov, sekira loputnica pade in — surova, krvoločna druhal razsaja vriskajoč okrog kraljeve glave.

* Temple je bil samostan vitegov templarjev; za časa prekucije pa so ga spremenili v ječo.

** Giljotina, morilni stroj, s katerimi so odsekavali glave vsem, ki so bili k smrti obsojeni za časa francoske prekucije.

Nemški cesar pojde kmalu v Rim, kjer bode praznoval italijanski kralj Humbert srebrno poroko. Obiskal bode pri tej priliki tudi sv. Očeta.

Braziliija je pred leti pognala cesarja iz dežele; ali odslej ga ni več miru. Sedaj zopet punt razsaja v deželi.

Piše se nam:

Iz Novega Mesta. — Nekdaj so naši očetje bratili vero in dom z mečem in puško v roki zoper krvoločnega Turka; niso se tresli tudi življenje dati, da rešijo najdražje svetinje. Dandanes se nam več ni bati Turčina; onemogel je vesel, da ga drugi pusté pri miru; toda vero in dom nam je tudi sedaj brantiti zoper sovražnike, ki so nam morda bolj nevarni kakor nekdanji krvoločki v širokih hlačah. Naš mili jezik, naše lepe domače šege, naše slovenstvo pobijajo naši sosedje; braniti se jim moramo; skrbeti nam je, da ostane v čisljih mili naš jezik. Toda več kakor jezik, več kakor narodnost nam je in nam mora biti vera. Jezik slovenski govorimo par let, dokler nam telo ne zibne v prah; ali verá naša — ta nas pelja tje v večno domovino, vera naša se bode spremenila v presrečno gledanje, vživanje v nebesih, kjer bomo z vsemi narodi enako govorili le eden jezik — jezik večne ljubezni.

Paziti nam je torej pred vsem, da ohranimo sebi in potomcem versko katoliško prepričanje. To je še tem važniše, ker nam ne manjka sovražnikov, in sicer sovražnikov, ki se imenujejo Slovence. Mnogi med njimi sami ne vedó, kaj delajo, ali istina je, da pobijajo z besedo in pismom vero, za katero so svojo srčno kri preivali naši očetje. Navzeli so se čudnih misli od tujcev; več ne ločijo, kaj je pristno slovensko. Med vami, dragi kmetje, pač še ni kaj tacih pač pa mnogo med tistimi, ki so se več učili. Govori in piše se tudi pri nas veliko zoper škofa, duhovne, celo zoper svetega očeta papeža so se čule ostudne besede. Ali bomo molčali? Ne smemo!

Slovenski katoliški shod meseca avgusta lanskega leta v Ljubljani je imel nalogo najti pomočke, da se ta tuja kuga ne razširi tudi med dobro naše ljudstvo. Rešil je svojo reč izvrstno; bolje kakor smo pričakovali. Toda treba je, da se sklepi tega veličastnega shoda tudi vresničijo, vpeljejo v življenje. To pa gre le s trudom, s trdim delom.

Da bi se tudi med nami Dolenjci to zgodilo, je sklical 4. aprila g. dr. Marinko zaupne može od daleč in blizo v posvetovanje v Novo Mesto. Prišlo je nad 100 pravih mož iz različnih stanov v hišo katoliške družbe rokodelskih pomočnikov. Posvetovanje je bilo prav živahno. Videlo se je vsem pričujočim, da jim je reč resna. Želelo se je, naj bi se prebrali vsi sklepi katoliškega shoda, ali ker bi bilo to preobširno, je prebral in razložil g. predsednik samo sklepe o kmetijskem vprašanju in narodnej organizaciji. Pričujoči može kmetovalci so jih pozdravljali z največim veseljem — dokaz, kako pravo je zadel prvi slovenski katoliški shod.

Izvolilo se je potem 10 gospodov iz bližine, štirje pa iz bolj oddaljenih krajev v pododbor, ki ima dalje skrbeti, da se želje katoliškega shoda bolj in bolj izvršujejo, zlasti pa, da se naše ljudstvo podučí in pripravi, da bode vselej kazalo se odločno katoliško in slovansko.

Med posvetovanjem je prišel g. poslanec Pfeifer iz Krškega, česar smo se isko razveselili. Vrli gospod, ki je pri vsacej priliki pokazal, kako mu bije srcé zlasti za kmeta-trpina, je očitno izjavil, da se zлага z nami, da bode kot poslanec delal le tako, kakor bodo želeli njegovi volilci. To je lepo, pa tudi dolžnost vsacemu poslancu — zato ga narod pošlje na Dunaj. Kedor misli le zase delati, naj raje ostane doma.

Govoril je gospod o mnogih rečeh, ki so jako važne zlasti za kmetovalce in obrtnike, ali danes o njih radi prostora v listu ne moremo govoriti. Opomnimo samo, da je obljubil, da se bode potegoval za versko šolo in pa za to, da se na kmetih sploh vpelje le poldnevni poduk. Kako je to potrebno, kmetje pač čutite. Zjutraj gré otrok pol lačen od doma, zvečer pride mraza premrt in sestradan domu — potlej naj bode pa močen fant — dober vojak!

Gospod predsednik je s toplimi besedami še navduševal pričujoče, da naj vsakdo po svojih močeh skrbi pri družih za to, da se vnamejo za naše misli. Vsi so radostno pritrdili, da hočejo to delati — ter se potem mirno razšli.

Da lep je bil shod; treba bode podobnih, večih še pri nas, — pa tudi drugod. Gospodje po Dolenjskem, skrbite, da se to zgodi! Naš narod je dober, blag; glejmo, da ga tacega ohranimo!

Domače vesti.

(15. aprila) je vesel dan za nas Slovence. Nekaj stotin naših bratov iz Kranjske, Štajarske, Koroške in Primorske biva danes v večnem mestu — Rimu, kjer jih sprejmejo slovesno veliki papež, slavno vladajoči Leon XIII. Danes imajo srečo gledati v milo obličje njemu, ki je namestnik Jezusa Kristusa, oče vsem katolicanom; danes čujejo glas njega, katerega spoštuje, kateremu se čudi vesoljni svet. Starček je, 50 let vže nosi škofovo kapo, nad 80 let šteje; slabotno je vže njegovo telo — a kako čil, kako krepak je duh njegov! Koliko je storil ta naslednik na skalih Petrovej v zadnjih letih!

Vsakdo izmed nas vernih Slovencev bi bil gotovo rad tako srečen, kakor so naši bratje v Rimu; a kar nam ni mogoče po telesu, storimo v duhu. Duh ne pozna meje. Stopimo tjakaj pred svojega očeta ter recimo: Slovenci smo bili verni od nekdanj, bili zvesti cerkvi, kazali so to naši očetje v potokih krvi, katero so preivali za vero sveto — ali taki, sveti oče, tudi ostanemo. Vera nam bode voditeljica, Tvoja beseda luč, ki naj nam razsvetljuje vse življenje naše. Slovenci se nikakor ne bomo oklenili liberalnih, zoper-verskih nauk. Samo ena resnica je; to učiš Ti, naslednik galilejskega ribiča — ta resnica je in ostane nam vodnica doma v družini, v občini, pri volitvah — povsod. Ta resnica in življenje po njej nas spremlja do temnega groba ter nam odpre vrata v pravi dom nebeški! S takimi čutili se družimo danes Slovenci z našimi romarji v Rimu, katerim iz srca želimo srečno povrnitev!

(Baron Hein) vodja deželne vlade kranjske je bil tukaj v Mestu od 4. do 8. aprila. Pregledal je različne urade, gimnazijo in druge šole, cesto na Gornjance in zlasti tudi zadeve gledé na preložitvev oziroma popravo cest, nameravano zidanje bolnišnice usmiljenih bratov, šolo na Grmu in drugo.

(Na Dolenjskeje železnici) dela posebne situacii prekop Golovca pri Ljubljani pa most čez desno

strugo reke Ljubljanice takozvani Grubarjev kanal. Kadar bode to dvoje gotovo, bodo jeli po progi proti Kočevju gramoz voziti z mašino — lokomotivo. Tudi pri nas se delo dobro odsega; pa je tudi vreme jako vgodno.

(Kranjska hranilnica) je poslala tukajšnjemu katoliškemu društvu rokodelskih pomočnikov svoto 50 gld.

(Kmetijska podružnica v Novem Mestu) ima odborovo sejo v pondeljek dné 24. t. m. ob 3. popoldne v mestni hiši s sledečim vsprejemom: 1. Predlogi za zborovanje podružnice. 2. Prodaja modre galice. 3. Poročilo o rešitvi prošenj za ameriške trte. 4. Poročilo o kmetijski bralnici. 5. Poročilo o ameriškem vinogradu v Beli cerkvi. 6. Raznoterosti. 7. Ogled ameriške trtnice.

(Modra galica). Kmetijska podružnica bode začela v kratkem prodajati modro galico. P. n. ude podružniče opozarjamo s tem, da se zglase pred ko mogoče, najboljše takoj s svojimi naročili. Podružnica je dobila letos le toliko galice, da je ne bode dosti za sve; lansko leto je galice zmanjkalo, letos je bode zmanjkalo še hitreje. Zato si bode moral vsak sam sebi pripisati škodo, kdor bode zamudil sedaj ugodno priliko za nakup galice. Galico bode prodajal tudi letos gosp. Perko v Novem Mestu za ude po 22 kr. 1 kg. Naročila za galico sprejema do 23. t. m. tudi kmetijska bralnica v Novem Mestu.

(Poučni govor). V kmetijski bralnici bode v medeljo dné 30. aprila predavanje o strupeni rosi in o trtnem škropljenju za modro galico.

(Nakupovanje konj za c. in kr. vojno!) V sled prizadevanja samostalnega konjarskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske je visoko c. in kr. vojno ministerstvo odredilo z odlokom z dne 19. marca t. l., št. 621/3, da bode uradovala meseca aprila št. 1. na Kranjskem asentna komisija za remonte ter kupovala konje za c. in kr. vojno, in sicer 22. aprila dopoludne ob 9. uri v Ljubljani v živinozdravnici, 24. aprila dopoludne ob 9. uri v Kostanjevici pred občinsko pisarno in 25. aprila dopoludne ob 10. uri v Bučki „na Vrtači.“ Podpisani odsek pozivlje vse kranjske, zlasti pa dolenjske konjerejce, naj pripeljejo pred imenovano komisijo tiste svoje konje, ki so na prodaj ter sposobni za vojno. Konjerejci! Podpisani odsek se je dolgo trudil, predno je dosegel ta veljavni čin visokega c. in kr. vojnega ministerstva, ki naj naredi našo konjerejo dobičkonosnejšo, a sedaj je pa na Vas ležeče, da pripeljejo pred asentno komisijo obilo sposobnih konj, vsled česar se bode potem vršilo to nakupovanje redno in vsako leto ter bode potem mogoče konjerejcem svoje konje bolje in laže prodajati. Pripeljite pa svoje konje skrbno osnažene, pravilno podkovane, z ostrizenimi bicelji, z lepo uravnano grivo in ravno takim repom. Vadite zadnje dni svoje konje tudi v prepeljavanji, da se lepi in gosposki pokažejo pred komisijo. — Posnetek iz določil konjarstva c. kr. vojne: Asentna komisija sme kupiti le tiste konje, od katerih je pričakovati, da bodo dosegli vso sposobnost za službo v vojski, zato se je ozirati le na tiste konje, ki so prave rasti, v katerih teče „prava kri“ in ki so prav vzrejeni; to velja posebno za konje za ježo. — Kupljeni konj mora biti brezdvomno uže štiri leta star, a ne starši nego sedem let. Za sposobnega konja za kavalerijo in za konja za ježo pri artileriji se plača 250 gld., za vožnjo pri artileriji sposobnega konja pa 350 gld.

Samostalni konjarski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Društvo „Novomeška godba“) ima v saboto dné 22. aprila ob 8. uri zvečer v mestni hiši svoj redni občni zbor. Dnevni red: 1.) Poročilo tajnika. 2.) Volitev novega odbora. K mnogobrojni udeležbi vljudno vabi odbor

(V Škocijanu pri Mokronogu) so osnovali kmetijsko podružnico. Prav tako, potrebne so zlasti nam Dolencem. — Na Kamniških planinah pa so napravili mlekarstvo zadrugo, ki bode izdelovala sir, kakor ga vže mnogo let izdelujejo pridni Bohinjci.

(Občinski odbor v Polšniku) je v seji dné 12. februarja 1893 enoglasno imenoval velezaslužnega gospoda Ivana Jeretina iz Gradca poleg Litije, predsednika okrajnega cestnega odbora Litijskega za častnega občana vsled obilnih zaslug vrnave okrajnih cest.

(Železnica do ljubljanske klavnice) se bode menda vendar napravila. Pisali smo vže kako je to potrebno, kako bi bilo koristno posebno za dolenjske živinorejce. 11. aprila je bil komisijski ogled pri klavnici — zastopniki mestne občine in pa inšpektor državnih železnic g. Klemenčič.

(Burja) precej hladi zrak; dobro je, ker bi sicer vse prehitro poganjalo, ter se bilo bati pozebe. Vže sedaj imamo tudi tu in tam zelenje.

(Naš pešpolk baron Kuhn) odide jeseni iz Ljubljane v Celovec, ne pa v Dalmacijo, kakor se je govorilo.

(Pomladni glasovi), posvečeni slovenski mladini 3. letnik. Uredil Alojzij Stroj. Tako se zove zala knjižica, katero so nam podali za piruhe pridni naši ljubljanski bogoslovci. Priporočali smo vže prejšnje dva letnika; ravno tako in še topleje priporočamo tega vsem mladino ljubom. Diči delce lepa podoba sv. očeta Leona XIII. krásna vnanja oblika, najbolj pa jako mikavna različna vsebina. Z 32 soldij kolikor velja vezana knjižica v ljubljanskem seminističu bodeš napravil veliko veselje pridnemu dečku, marljivijem deklici. Le sezi po knjigi!

Razne vesti.

* (Ogerskega primasa) nadškofa in kardinala Vašari-ja je hotel nekov človek umoriti. Mladi kapelan kardinalov je branil gospoda, ter ga res obvaroval ali sam je dobil nevarne rane. Zlobnež pravijo, se je hotel maščevati, ker ga je kardinal odpustil iz službe. Drugi pa trdé, da se mu je zmedla pamet.

* (Na Poljskem) se zopet prikazuje kolera. Bog nas obvaruj te šibe tudi letos, kakor nas je obvaroval vlani. Prosimi nam je tega še tem bolj, ker nam je kaj lahko zatrosijo železniški delavci. — Tudi v francoskej Normandiji jih je nekaj zbolelo za kolero.

* (Sedeč na demantnem tronu) sprejemal je ruski car o priliki svojega 48 letnega rojstnega dné darove svojih podanikov. Ruski demantni tron, najdragocenejše umetno delo vseh časov, podarilo je bilo l. 1669 caru Alekseju Mihajloviču mesto Ispahan. Tron ima napis: „Mogočnemu in nepremagljivemu caru Moskovitov, kateri srečno vlada ves svet. Naj bi bil ta tron, koji je toli umetno sestavljen, za Te znamenje vedne sreče. A. D. 1669“.

* (Koliko je zvezd?) Zvezd moremo videti z navadnim očesom ob različnih časih različno število. Najbolje oko jih zagleda na celém nebu do 6000; polovica od teh je zmiraj pod obzorjem, eden del pa

je zakrit z zemeljskimi sopari, tako da jih vidimo prav za prav le 2000. Če vzamemo daljnogled, je število zvezd mnogo večje. Z neposebno velikim daljnogledom jih vidimo 600.000, z dobrim in velikim pa do 60 milijonov.

Zahvala.

Vsem, kateri so mi k mojemu godu in dvajsetletnici mojega službovanja častitali, izrekam tem potom svojo najtoplejšo zahvalo.

Na Grmu dné 13. aprila 1893.

R. Dolenc.

ZAHVALA.

Povodom smrti našega iskreno ljubljenega soproga, oziroma očeta in brata, gospoda

Ivana Kalina,

posestnika in oskrbnika držayne trtnice

došlo mi je toliko dokazov milega sočutja, da mi ni mogoče, se vsakemu posebe zahvaliti. Naj bode vsem, ki so dragega pokojnika od blizo in daleč k zadnjemu počitku spremljali, tem potom izrečena najiskrenejša zahvala; osobito pa se še zahvaljujem v svojem in v imenu svojih sorodnikov: darovalcem in nosilcem prekrasnih vencev, prečast. duhovščini, posebno tudi še pevovodji g. Potrebinu in čast. gg. pevcem za ginjaivo petje in godbo; kakor tudi šolskemu vodstvu za ginjaivo spremstvo šolskih otrok. Ni mi mogoče, se vsem zadostno zahvaliti, a preverjeni naj bodo vsi, da mi je to v moji neizrekljivi tugi v največje tolažilo.

Kostanjevica, dné 29. marca 1893.

Josipina Kalin roj. Malec,

(107)

soj. roga.

Prodám kobiló, (sirka)

17 pesti visoka, popolno zdrava, 7 let stara z njeno žrebico vred

(116-1)

Dr. Slanc,
Novo Mesto.

Razglas.

Vsled konkurenčne obravnave 7. marca 1893 razpisuje se za napravo oziroma poprayo farovških gospodarskih poslopj v Šentpetru pri Novem Mestu zmanjševalna dražba

dné 3. maja t. l. dopoldne ob 9. uri v Šentpetru.

Skupno delo je cenjeno 8093 gld. 45 kr.

Podjetnik mora 5% jamčevine zgoraj imenovane cene bodisi v gotovini, hranilničnih knjigah ali drugih avst. vrednostnih papirjih vložiti.

Stavbinski splošni in posebni pogoji, načrti itd. so na razgled v župnijski pisarni v Šentpetru.

Jos. Borštnar,

stavbenega odbora načelnik.

(117)

Dve pritlični sobi

z vrtom vred je za oddati v Novem Mestu hiš. št. 157.

Lepo posestvo, (87-2)

katero meri 29 oral in 308 sežnjev je iz proste roke naprodaj. Kedor bi želel to posestvo kupiti, naj se hitro obrne do posestnika Jožeta Lokar-ja v Goranjem Kartelevu št. 3, pošta Mirna Peč, (Dolenjsko).

Naprodaj je po jako nizki ceni

lepo posestvo

obstoječe iz zidane hiše z opeko krite, hleva, svinjaka, kozolca, vrta poleg hiše, njive za 14 mernikov posevke, Več se izvé v Kandiji šte. 49 (104-1)

Podpisani Matija Vintar iz Šmihela obžalujem, kar sem govoril v gostilni g. Franca Pintarja v Kandiji o Janezu Ude-tu iz Šmihela in svoje besede prekličem.

Rudolfovo dné 13. aprila 1893.

(115)

Matija Vintar.

Na prodaj!

V Kandiji št. 29 poleg Novega Mesta je naprodaj hiša z lepim vrtom in tremi njivami. Ponudbe naj se pošiljajo na K. Pelko, 697 W. 18 Strit Chicago Ill North America. (105-1)

Prodajalnica z mešanim blagom

se išče kupiti bodisi na Kranjskem ali na Štajerskem. Ponudbe naj se pošiljajo na A. Z. 555 Maribor poste restante. (102)

Proda se prostovoljno

veliko posestvo,

ktero se nahaja blizo Gracarjevega Turna (Feistenberg). Več pove vredništvo tega lista. (97-1)

Zahvala in priporočilo!

Zahvaljevaje se slavnemu občinstvu za dosedanje zaupanje, se usojava tem potom naznanjati, da sva z dnem 6. aprila kupila in prevzela tudi občeznano

trgovino in kupčijo

z mešanim blagom po ranj. g. Vinko Verhovšek v Trebnjem na Dolenjskem.

Kakor do sedaj, tako bodeva tudi nadalje si prizadevala slavno občinstvo v Mokronogu in v Trebnjem v vsakem obziru točno, po ceni, in z dobrim blagom postreči, proseč, da nama tudi v prihodnje dosedanje naklonjenost ohranite.

Mokronog-Trebnje, 15. aprila 1893.

Sbil in Petrovčič

„pri Škofu.“

(115-1)

Prostori sedanje pošte

na glavnem trgu se oddajo v najem počeniš
meseca avgusta t. l. Natančneje se izve pri
lastnici pl. Fichtenau. (99—1)

Oskrbništvo grajščine Pleterske pri Št. Jerneju
bode dalo v najem

Letošnjo košnjo

na travnikih pri grajščinah Pleterje in Podpeč (Gallhof)
po javni dražbi proti gotovej plači, katera pa se bode
vršila, dné

20. t. m. v četrtek dopol. ob 9. uri v Pleterjah
in popoldné pa ob

2. uri v Podpečjo (Gallhof) (1'9)

Kedaj se bode prodala trava na travnikih v Čučji Mlaki
pri Dobruškej Vasi, se bode pozneje naznanilo.

Išče se pritlično stanovanje

bodisi v Novem Mestu ali Kandiji, katero bi bilo pri-
pravno za kolarsko ali mizarsko obrt, obstoječe iz
prostorne delavnice, kuhinje, ene sobe in kleti. Po-
nudbe naj se blagovolijo poslati Poste restante Met-
lika, št. III. (1'4—1)

Dva dečka

13 do 14 let stara, iz dobre družine, katera znata tudi
nekoliko nemški, sprejemem ju takoj v svojo prodajalnico
s špecarijskim blagom.

Ivan Modic,
trgovec na Rakeku.

(112—1)

Herman Köfler,

urar v Novem Mestu

naznanja slav. občinstvu, da je na glavnem
trgu v prodajalnici g. G. Forgacs-a, zlatarja

trgovino z urami

odprl. Vsa v to stroko spadajoča popravila
prevzema ter hitro in natančno proti poroštvu
zvršuje. (06—1)

Služabnik za gospôdo

se sprejme v graščini Pleterskej pri Št. Jerneju. Biti
mora zveden v službi, razumeti tudi nekoliko vrtnar-
stva ter znati nemško. Prepisi spričeval in priporočil
naj se pošiljajo na oskrbnništvo graščine v Pleterjah
(Forst- und Domänenverwaltung) pri Šent-Jerneju.

Naprodaj je ob okrajni cesti pri Žužemberku po
jako nizki ceni

opekarna

z vrtom, prostorom za hišo zidati, kakor tudi les, apno
in še mnogo družega za zgraditev hiše. Ponudbe naj
se pošiljajo na lastnika

M. Ponikvar,
Cegelnica pri Žužemberku.

(101—2)

V najem se odda hiša

stoječa tik cerkve z dvema sobama, vrtom, kletjo po
jako nizki ceni. — Ta kraj je posebno pripraven za
kakega črevljarja. Natančneje se izve pri uredništvu
„Dol. Novic“.

(103—1)

V prodajalnici Franc Kastelica

v Kandiji se dobiva:

Škropilnica inženirja Živica proti peronosperi.

Cena popolne škropilnice, obstoječa iz sikalice, pri-
pravljenega lastnega brentača in zvezne cevi 10 gld.
Cena same sikalice s cevjo 8.50 gld.

Modra galica za škropljenje trt, krompirja, dreves
itd. se dobiva na drobno in debelo.

Lucerna detelja, garantirana proti židi, semena
raznih trav.

Koruza v vsaki množini po najnižji ceni.

Mavec ali gips za travnike.

Dalje priporoča veliko zalogo špecarijskega in
železnega blaga, nagrobne križe in razne v železniško
stroko spadajoče stvari. (118—1)

Stare železniške šine in trsje (štukaturu) za obo-
kanje, dober Roman- in Portland-Cement za vodnjake.